

Van : college van burgemeester en wethouders
Datum : 30 mei 2017
Portefeuillehouder(s) : wethouder Haring
Portefeuille(s) : Jeugd, Volksgezondheid
Contactpersoon : A. Kooistra
Tel.nr. : 8534
E-mailadres : kooistra.a@woerden.nl

17R.00356

Onderwerp:

Plan van aanpak drugs

Kennisnemen van:

Plan van aanpak drugsgebruik onder jongeren.

Inleiding:

In de raadsinformatiebrief van 9 februari 2016 bent u geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek 'Nuchter Verstand en drugs'(16R.00053).

In de raadsinformatiebrief van 6 juni 2016 bent u geïnformeerd over de resultaten van het rioolwateronderzoek (16R.00312).

In december 2016 zijn de cijfers van de schoolkrachtmonitor jeugd VO gedeeld (16R.00781) en ook het onderzoek naar gamen en gokken (16R.00792).

In de afgelopen maanden is gewerkt aan een plan van aanpak drugsgebruik, op basis van de bovenstaande gegevens en met input van bijeenkomsten met sleutelfiguren, de maatschappelijke organisaties. Aan het plan heeft de GGD (projectleiding Nuchter Verstand) meegewerkt.

Kernboodschap:

Het college is zich ervan bewust dat middelengebruik niet gestopt zal kunnen worden. De doelstelling moet realistisch en haalbaar zijn. Belangrijk is om jongeren te leren omgaan met risico's, om jongeren en hun ouders/opvoeders maar ook de professionals van goede informatie te voorzien, en ook om problematisch gebruik te voorkomen. De aanpak moet een integrale zijn, een samenhangend of op elkaar afgestemd geheel van interventies. Ook de aanbevelingen van het onderzoek naar gamen en gokken wil het college onderdeel laten uitmaken van de uitwerking van dit plan.

Het uitwerkingsplan is nog niet af. Zonder draagvlak van maatschappelijke partners zal een aanpak niet uit de verf komen. En samen met partners zal een concretisering gemaakt moeten worden in een uitwerkingsplan. In de aanpak van middelengebruik (met focus op drugsgebruik) wordt meegenomen de preventie van alcoholgebruik en van gamen en gokken.

Financiën:

Het jaarlijks beschikbare bedrag voor preventie verslaving is €10.200,- De kosten kunnen hieruit worden betaald.

Vooralsnog uit budget van Nuchter Verstand.

Vervolg:

Het plan van aanpak wordt naar de participatieraad gestuurd. Het uitwerkingsplan wordt naar de raad ter info gestuurd wanneer deze samen met de ketenpartners ingevuld is. Afhankelijk van de medewerking van maatschappelijke organisaties zal het definitieve plan, met een concrete uitwerking (die ook daarna nog aangevuld of bijgesteld kan worden op basis van ervaring) over een half jaar beschikbaar zijn.

Bijlagen:

Het plan van aanpak en het uitwerkingsplan

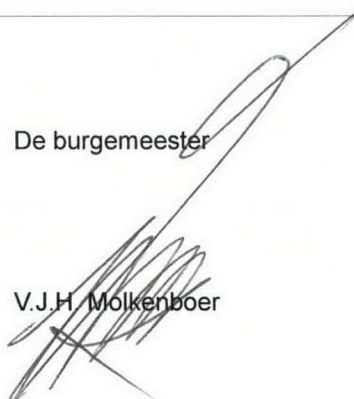
De secretaris

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Plan van aanpak drugsgebruik onder jongeren 2017-2021

Inhoud:

1. Inleiding
2. Stand van zaken drugsgebruik door jongeren in Woerden
 - Cijfers drugsgebruik Woerden
 - Uitkomsten rioolwateronderzoek
 - Resultaat sleutelfigurenbijeenkomst
 - Eerste conclusie
3. Lokale aanpak voorkomen drugsgebruik jongeren tot 18 jaar
 - Doelstellingen
 - Meten van resultaten
 - Integrale aanpak
 - Samenwerking in de regio
 - Leeftijdsadequate preventie
4. Uitwerkingsplan
5. Capaciteit en middelen
6. Bijlagen

1. Inleiding

De gemeente Woerden neemt deel aan het preventieproject Nuchter Verstand (voorkomen alcohol en drugsgebruik door jongeren tot 18 jaar).

De meeste aandacht is in de afgelopen jaren uitgegaan naar het tegengaan van alcoholgebruik door jongeren (jonger dan 18 jaar). Het drugsgebruik is veel lager dan de alcoholconsumptie maar het gebruik van (hard)drugs door jongeren en jong volwassenen neemt toe, met name tijdens het uitgaan. De deelnemende gemeenten aan Nuchter Verstand hebben opdracht gegeven aan de GGDrU om onderzoek te doen naar het drugsgebruik onder jongeren. Daartoe zijn cijfers verzameld uit landelijke rapporten en regionale (+ lokale) GGD-monitoren, aangevuld met gegevens uit ruim 40 diepte-interviews met sleutelpersonen uit die regio. De rapportage van dat onderzoek 'Nuchter Verstand en Drugs' is verschenen in oktober 2015.

In bijlage 1 is een samenvatting opgenomen van de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen.

In februari 2016 zijn de colleges en gemeenteraden geïnformeerd over de resultaten. Het college heeft op basis hiervan vastgesteld dat een plan van aanpak nodig is. Medio 2016 zijn de resultaten van het GGD onderzoek besproken met sleutelfiguren/ketenpartners.

Daarnaast is in het voorjaar van 2016 een rioolwateronderzoek op drugs uitgevoerd in Woerden door het Watercycle Research Institute (KWR). Van de 10 gemeenten van Nuchter Verstand hebben 6 aan dit onderzoek meegedaan. De onderzoeksrapportage verscheen in mei 2016.

In bijlage 2 is een samenvatting opgenomen van de uitkomsten van dit onderzoek.

2. Stand van zaken drugsgebruik door jongeren in Woerden

2.1. Cijfers drugsgebruik Woerden

De recente cijfers van de schoolkrachtmonitor (2016) geven ongeveer hetzelfde beeld als de cijfers uit de schoolkrachtmonitor 2012 die gebruikt zijn voor het GGD onderzoek 'Nuchter Verstand en Drugs'. De monitor is afgenomen in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs.

- Wat betreft softdrugs is in 2012 zeven procent van de jongeren tussen 13 tot 17 jaar ooit cannabisgebruiker geweest. Drie procent is actueel gebruiker (cannabis gebruikt in de laatste vier weken). In 2016 is het procentueel aantal jongeren dat ooit cannabis heeft gebruikt afgenomen (vijf procent). Het actueel gebruik is hetzelfde gebleven. In vergelijking met de regio Midden-Nederland (provincie Utrecht minus de stad Utrecht) scoort Woerden lager op beiden (tien procent is ooit cannabisgebruiker geweest in 2012 en vijf procent is actueel gebruiker. In 2016 gold elf procent voor ooit cannabisgebruiker en zes procent actueel gebruiker). Zie tabel 1
- Harddrugsgebruik is in 2016 (vier procent ooit gebruikt) toegenomen ten opzichte van 2012 (één procent ooit gebruikt). Deze verhoging wordt veroorzaakt door het feit dat in 2015 paddo's en lachgas in het onderzoek zijn meegenomen. Voor Midden-Nederland zijn de percentages harddrugs ooit gebruikt ook vier procent. Zie tabel 2.

Tabel 1. Cannabisgebruik onder 13-17 jarigen in 2012 en 2015

ooit gebruiker 2012	ooit gebruiker 2015	actueel gebruiker 2012	actueel gebruiker 2015
7%	5%	3%	3%
10% in regio Utrecht West	geen cijfers van Utrecht west	4% in regio Utrecht West	geen cijfers van Utrecht west
10% in regio Midden-Nederland*	10% in regio Midden-Nederland	5% in regio Midden-Nederland	5% in regio Utrecht
	11% in Nederland		6% in Nederland

*Midden- Nederland is de provincie Utrecht minus de stad Utrecht

Tabel 2. Harddrugsgebruik onder 13-17 jarigen in 2012

ooit gebruiker 2012	ooit gebruiker 2015
1%	4%
Geen cijfers van Utrecht West	Geen cijfers van Utrecht West
2% in regio Midden-Nederland*	4% in regio Midden-Nederland
	4% in Nederland

*Midden- Nederland is de provincie Utrecht minus de stad Utrecht

Van het MBO in Woerden zijn geen cijfers. Uit landelijk onderzoek onder studenten van 16-18 jaar van het MBO en HBO blijkt dat er geen significante verschillen zijn met het VO in gebruik van cannabis of harddrugs. HBO scoort iets lager.

Er zijn ook cijfers van uitgaanders in Midden Nederland, deze betreffen echter de leeftijdscategorie van 15 tot 35 jaar. Bekend is dat van de uitgaanders (bezoekers van party's en festivals) een hoog percentage (van een kwart tot de helft) drugs gebruikt, veelal zijn dat harddrugs (XTC, speed, cocaine). Onder 18plussers lijkt het taboe op dit gebruik te verdwijnen.

De cijfers voor Woerden zijn niet opvallend ten opzichte van de regio; in feite zijn ze iets gunstiger. Dat betekent niet dat er geen (problematisch) drugsgebruik is. De gemeente hoort signalen en zorgen van professionals (zie hoofdstuk 3).

In bijlage 3 zijn de cijfers van verslavingszorg toegevoegd om een beeld te geven hoeveel mensen er in Woerden hulp zoeken voor hun verslaving.

2.2. Uitkomsten rioolwateronderzoek

De rioolwateranalyse is gemaakt op amfetamine (speed), MDMA (XTC), cocaïne, THC/cannabis en methamfetamine. Andere soorten drugs zijn niet onderzocht. Een middel als GHB verdwijnt zo snel uit het lichaam dat die niet aantoonbaar is in rioolwateronderzoek.

De cijfers zeggen iets over de vijf onderzochte soorten drugs: komen die voor en zo ja in welke mate. Ze zeggen ook iets over gebruik in Woerden in vergelijking met de stad Utrecht en met een aantal andere gemeenten in de regio (Houten, Nieuwegein, Montfoort, Oudewater, Vianen, Bunnik). De resultaten zeggen niets over aantal gebruikers, de leeftijden van gebruikers of de locaties waar gebruikt is.

De uitkomsten van het rioolwateronderzoek op drugs laten zien dat:

Amfetamine:

Het gebruik van amfetamine ligt in Woerden lager dan in Utrecht en iets lager dan in de regio.

MDMA (XTC):

Het gebruik van MDMA is de helft van Utrecht en gelijk aan de gemeenten in de regio.

Cocaïne:

Het gebruik van cocaïne is lager dan in Utrecht en gelijk aan het gemiddelde in de regio.

Cannabis:

Het gebruik van cannabis is de helft van Utrecht en lager dan het gemiddelde in de regio.

Methamfetamine (crystal meth)

Het gebruik hiervan is niet aangetroffen.

2.3. Resultaat sleutelfigurenbijeenkomst

Vlak voor de zomer van 2016 zijn in Woerden twee sleutelfigurenbijeenkomsten georganiseerd. De uitkomsten van het GGD onderzoek 'Nuchter Verstand en Drugs' en het rioolwateronderzoek zijn daar besproken. De uitkomsten van het GGD onderzoek werden door veel partijen herkend.

Signalen die genoemd werden zijn (zie voor uitgebreider overzicht in bijlage 4):

ouders en ook professionals signaleren drugsgebruik vaak niet, bespreekbaar maken is lastig, jongeren zijn terughoudend om over drugsgebruik te praten met volwassenen, drugs worden soms gebruikt als zelfmedicatie, verveling speelt een rol, er zijn dealende jongeren, gebruik vindt vaak buiten plaats, het is eenvoudig om aan drugs te komen.

Aanbevelingen die sleutelfiguren hebben gegeven zijn dat het nodig is om meer kennis over te brengen aan ouders/opvoeders, professionals en jeugd, om het gebruik van middelen bespreekbaar te (leren) maken en om jeugd weerbaar te maken en te leren omgaan met groepsdruk.

De twee gespreksrondes met sleutelfiguren werden door hen als zinvol ervaren, goed om ervaringen uit te wisselen. Velen hebben aangegeven dat het nuttig en nodig is om een plan van aanpak te maken en vervolg te geven aan uitwisseling.

2.4. Eerste conclusies

2.4.1 Gebruik

Het drugsgebruik onder jongeren in Woerden lijkt niet groter dan gemiddeld in de regio en in Nederland. Zelfrapportages zijn niet heel betrouwbaar; jongeren geven aan dat ze niet alles zeggen tegen volwassenen of de monitoren niet openhartig invullen.

Drugsgebruik onttrekt zich grotendeels aan de waarneming.

In het rioolwater wordt drugsgebruik wel zichtbaar. Er zijn resten gevonden van harddrugs, ongeveer gemiddeld t.o.v. de regio, maar het rioolwateronderzoek geeft geen informatie over wie de gebruikers zijn.

Een voorzichtige conclusie is dat jongeren onder de 18 jaar in Woerden niet meer dan landelijk gemiddeld drugs gebruiken. Eenmaal 18+ wordt, zeker in het uitgaansleven, veel drugs gebruikt en dat wordt steeds minder een taboe.

2.4.2 Risico's

Drugsgebruik levert risico's op: gezondheids- en sociale risico's, bijvoorbeeld op schoolresultaten en - in mindere mate - op crimineel gedrag. Het gebruik van cannabis is een belangrijke voorspeller voor latere (psychische) problemen. Combinatie met alcohol is bijzonder risicovol. De risico's verschillen naar soort middel dat gebruikt wordt en de omvang van het gebruik.

Niet elk drugsgebruik is problematisch, er is ook sprake van recreatief gebruik, echter het risico bestaat dat gebruik problematisch wordt.

De risico's op verslaving zijn groot, zeker bij kwetsbare jongeren. Drugsgebruik is in een aantal gevallen gerelateerd aan problemen bij de jongere zelf of in het gezin.

Beschikbaarheid is een risicofactor voor gebruik.

Er is dus alle reden om op basis van cijfers, signalen en risico's de aandacht te richten op het voorkomen en tegengaan van problematisch drugsgebruik.

3. Lokale aanpak voorkomen drugsgebruik jongeren tot 18 jaar

Met een lokale aanpak wil de gemeente Woerden drugsgebruik door jongeren tot 18 jaar tegengaan en voorkomen.

3.1 Uitgangspunten:

Het gebruik van drugs is niet uit te bannen. Het is dan ook niet de bedoeling om daar naar te streven. Het uitgangspunt van deze aanpak is dat het belangrijk is om jongeren weerbaar te maken en te leren omgaan met risico's en dat ouders en professionals daaraan bijdragen. Ook van belang is het voorkomen van problematisch drugsgebruik. Daarvoor is nodig dat jongeren bij zichzelf of andere jongeren (h)erkennen wanneer dit het geval is. Dat ouders en professionals signalen herkennen en het gebruik bespreekbaar kunnen maken, oog hebbend voor eventuele onderliggende problematiek. En dat ieder de weg weet te vinden naar informatie, ondersteuning en hulp.

Een aanpak van drugsgebruik kan alleen effectief zijn als die door meerdere partijen onderschreven en uitgevoerd wordt. Uitgangspunt is de bereidheid bij maatschappelijke partners om deel te nemen aan de uitwerking van het plan en uitvoering te geven aan het plan. Dat vraagt om capaciteit en mogelijk ook middelen. Concrete afspraken daarover zijn nodig.

Dit plan van aanpak richt zich op jongeren tot 18 jaar en hun ouders en professionals. In de doelgroep tot 18 jaar is de meeste winst te behalen. Bij het inzetten van interventies zal de leeftijdsgrens echter enigszins flexibel worden gehanteerd.

3.2 Doelstellingen:

Alle sleutelfiguren geven tijdens de bijeenkomst aan dat we realistische doelen moeten stellen. Drugsgebruik valt niet uit te bannen. Realistisch geachte doelen zijn:

1. jongeren hebben kennis over de risico's van middelengebruik
2. het aantal professionals dat problematisch drugsgebruik kan signaleren en doorverwijzen is toegenomen
3. ouders/opvoeders hebben kennis over de risico's van middelengebruik en het herkennen ervan
4. het gebruik van drugs is bespreekbaar (met jongeren, ouders, professionals), ook de eventuele onderliggende oorzaken
5. jongeren en ouders/opvoeders weten de weg naar hulpverlening en kloppen daar meer aan
6. voorkomen van schooluitval of afstroom van schoolniveau als gevolg van drugsgebruik
7. betere opsporing en aanpak van dealers, met name van harddrugs, met name in de omgeving van scholen (NB in de praktijk is dit niet eenvoudig, politie heeft meldingen van inwoners nodig en heterdaad)
8. stabilisatie van drugsgebruik door jeugd en jongvolwassenen

De meeste doelen zijn subjectief en niet meetbaar, toch kunnen deze doelen bereikte resultaten vastgesteld worden door informatie van sleutelfiguren en hulpverleners.

3.3 Meten van resultaten

Een keer per vier jaar wordt een monitor onder jeugd afgenomen door de GGD. In 2020 zijn nieuwe cijfers beschikbaar over gebruik van cannabis en van harddrugs. Deze cijfers worden vergeleken met de cijfers van 2016. Om een breder beeld te krijgen van het drugsgebruik, worden de signalen van sleutelfiguren ook meegenomen in de evaluatie van de resultaten.

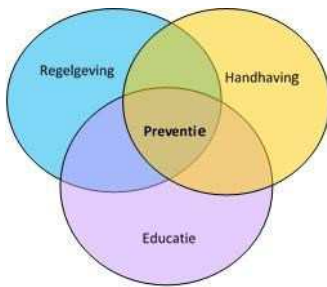
De cijfers van drugsresten in het riool zeggen niets over welk deel van het gebruik gebeurt door jongeren en kunnen dus niet dienen als maatstaf voor resultaatmeting onder jongeren.

3.4 Integrale aanpak

Een effectieve preventie van drugsproblemen op lokaal niveau vraagt een integrale aanpak, waarbij zowel rekening wordt gehouden met de gezondheid van de inwoner en de veiligheid van de samenleving, als met de vraag naar en het aanbod van drugs. Dat betekent samenwerking tussen uiteenlopende beleidsterreinen en partnerorganisaties in Woerden. De keten versterken door meer verbindingen te leggen, bijvoorbeeld tussen onderwijs & JGZ, jongerenwerk & onderwijs, politie & gemeenten & horeca is wenselijk in Woerden. Samen kunnen deze organisaties zich richten op de verschillende factoren die van invloed zijn op drugsgebruik en -handel.

Als uitgangspunt voor integraal drugsbeleid kan het universele preventiemodel van Reynolds gehanteerd worden, dat bestaat uit 3 beleidspijlers: regelgeving, educatie en handhaving. De pijlers staan deels op zichzelf maar overlappen elkaar ook. Middelengebruik is het resultaat van een combinatie van factoren: de persoon, de sociale omgeving, het aanbod en het overheidsbeleid.

preventie kan nooit alleen op het individu gericht zijn. Het meest succesvol zijn strategieën die vooral de omgeving van de gebruiker beïnvloeden.

Preventiemodel van Reynolds

Naast het inzetten op de drie pijlers voor universele preventie is het ook van belang om adequaat te kunnen reageren op problemen die ontstaan bij drugsgebruikers. Het vroegtijdig herkennen van deze problemen en vervolgens de juiste advisering en ondersteuning bieden, is zeker van belang.

Waar mogelijk zal de aanpak van drugsgebruik gecombineerd worden met de aanpak van alcoholgebruik. Samenhang in activiteiten zal aangebracht worden om overlap te voorkomen.

Onlangs heeft de gemeente ook een onderzoek laten uitvoeren naar gamen en gokken onder jongeren. Uit het onderzoek blijkt dat er geen groot probleem is met gamen en gokken bij jongeren. Wel vindt een aantal jongeren (13%) het moeilijk om te stoppen als ze gamen. Ouders hebben behoefte aan handvatten hoe om te gaan met gamende kinderen (wat is normaal? hoe stel ik grenzen?). Deze behoefte van ouders aan informatie over omgaan met gamen biedt mogelijkheden om met ouders in gesprek te gaan over het signaleren van problematisch gamen, maar ook van middelengebruik. Het leren stellen van grenzen is van toepassing op gamen en ook op gebruik van middelen.

Een aanpak op het terrein kan dus samenvallen met alcohol- en drugsbeleid.

3.5 Samenwerking in de regio

Net als bij alcoholgebruik biedt een gezamenlijke aanpak van tien gemeenten in de regio's Utrecht West en Lekstroom meerwaarde. Jongeren wonen ergens en verplaatsen zich naar elders voor school, sport of uitgaan.

Drugs vergen ook inzet op veiligheid en handhaving en daarin wordt al samengewerkt tussen deze gemeenten. In de Copen (Woerden, Oudewater, Montfoort, Lopik en IJsselstein) wordt in de vorm van kleinschalig driehoeksverband (Openbaar Ministerie, politie en gemeente) ook samengewerkt. Uitwisseling tussen gemeenten heeft meerwaarde, gezien de complexiteit van het probleem.

In de regio zijn de plannen van aanpak drugsgebruik echter nog niet gereed. In het uitwerkingsplan dat nog gevuld wordt is afstemming met ketenpartners, gaan we afstemmen met de plannen van gemeenten in de regio die nog volgen.

3.6 Leeftijdsadequate preventie

Het Trimbos Instituut en Verslavingspreventie Nederland hebben richtlijnen opgesteld voor effectieve verslavingspreventie binnen het onderwijs. De richtlijnen geven meer duidelijkheid over de manier van werken, de beschikbare interventies en de theoretische onderbouwing. Per leeftijdscategorie wordt aangegeven wat de do's en de don'ts zijn, onderscheidend een algemeen

deel en een deel dat zich richt op risicogroepen. De leeftijdscategorieën zijn 10/12 jaar, 12/13 jaar, 13/16 jaar en 16/18 jaar.

In het uitwerkingsplan van dit plan van aanpak worden deze richtlijnen als kader gebruikt.

Interventies waarvan inmiddels bekend is dat ze niet adequaat of zelfs risicovol zijn, passen niet in dit uitwerkingsplan.

4. Uitwerkingsplan

De concrete uitwerking van dit plan wordt ingevuld in overleg met de ketenpartners: *wat kunnen zij bijdragen aan het halen van de doelstellingen.*

Voor de uitvoering van de aanpak is de gemeente als opsteller van dit plan afhankelijk van de ketenpartners. Zij zijn degenen die plaats en tijd (en voor een deel de middelen) moeten inruimen voor de activiteiten. De gemeente beschikt over een beperkt budget voor verslavingspreventie waaruit interventies bekostigd kunnen worden.

In de tot nu toe gevoerde gesprekken met sleutelfiguren zijn verschillende adviezen over de aanpak gegeven: maak het gebruik van drugsgebruik bespreekbaar, streng/belerend zijn helpt niet, versterk de signaleringsfunctie, informatie is nodig voor zowel jongeren als ouders & professionals, geef informatie over tegelijkertijd meer opvoedingsonderwerpen zoals alcoholgebruik, social media & gamen, gebruik de overstap van PO naar VO voor het geven van voorlichting aan ouders.

In het uitwerkingsplan worden de doelstellingen verder uitgewerkt in acties, planning en kosten. In het nog met ketenpartners aan te vullen schema staan een aantal optionele activiteiten. Het schema zal jaarlijks worden voorzien van een update die met het college wordt gedeeld.

Het nog aan te vullen uitwerkingsplan is te vinden in bijlage 5.

5. Capaciteit en middelen

5.1 Capaciteit

De uitvoering van de aanpak wordt gecoördineerd door het team Sociaal Beleid en de projectleider van Nuchter Verstand (van de GGDrU) in de subregio Utrecht West, door te prioriteren binnen de huidige formatie. De bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt bij het college, bij de portefeuillehouders van gezondheid, jeugd en handhaving.

De uitvoering wordt gemonitord door jaarlijkse bijeenkomsten van sleutelfiguren, die dat binnen hun formatie doen.

5.2 Middelen

- Het gemeentelijk budget dat beschikbaar is voor de aanpak van drugsgebruik wordt gevonden binnen de huidige bestaande middelen. Er is €10.000 per jaar beschikbaar voor verslavingspreventie. Dit kan grotendeels besteed worden aan drugs omdat we dat prioriteit geven in 2017 en 2018. Van dat budget worden ook kosten betaald van het regionale budget van Nuchter Verstand en van preventie van alcoholgebruik en gameverslaving. Als het budget niet toereikend is zal voor 2019 extra financiële ruimte gezocht worden.
- Jellinek kan (enige) activiteiten uitvoeren uit hun eigen budget. Dit wordt in overleg met hen afgesproken.
- Aan ketenpartners wordt gevraagd om bij te dragen aan de interventies die vallen onder hun professionele verantwoordelijkheid

Bronnen:

- GGD Onderzoek
- Rioolwateronderzoek
- Richtlijnen verslavingspreventie binnen het onderwijs (Trimbos en Verslavingspreventie Nederland)
- Schoolkrachtmonitor VO

6. Bijlagen

6.1 Bijlage 1. Samenvatting onderzoeksrapportage 'Nuchter Verstand en drugs'

In opdracht van negen gemeenten uit Utrecht West (Montfoort, de Ronde Venen, Oudewater, Stichtse Vecht en Woerden) en Lekstroom (Houten, IJsselstein, Nieuwegein en Vianen) heeft de GGDrU een onderzoek uitgevoerd naar aard en omvang van het drugsgebruik onder jongeren. Het doel van dit onderzoek was het in kaart brengen van de lokale situatie per gemeente, deze te vergelijken met landelijke onderzoeksgegevens en aanbevelingen te doen voor een eventueel verdere aanpak. Daartoe is literatuuronderzoek verricht, zijn gegevens inzake overlast en druggerelateerde ambulanceritten verzameld, zijn de bestaande monitorgegevens van de GGD gebruikt, sleutelpersonen geïnterviewd en is een korte enquête over hotspots en overlast uitgezet onder de gemeenten.

De belangrijkste resultaten specifiek voor de gemeente Woerden vindt u hier.

Gebruik

13-17 jaar:

Cannabis wordt van alle soorten drugs het meest gebruikt. Onder jongeren uit Woerden van 13 tot 17 jaar was in 2012 7% ooit cannabisgebruiker en 3% actueel cannabisgebruiker.

Met betrekking tot harddruggebruik weten we dat onder jongeren uit Woerden van 13 tot 17 jaar 1% ooit gebruiker is.

19 tot 24 jaar:

Voor de gemeente Woerden zijn geen cijfers beschikbaar met betrekking tot het cannabisgebruik en harddruggebruik onder jongeren tussen de 19 en 24 jaar omdat vragen over dat onderwerp geen deel uitmaakten van de door de gemeente gekozen modules in de volwassenenmonitor. Uit cijfers uit de regio (Montfoort, Oudewater, de Ronde Venen en Stichtse Vecht) blijkt dat 38% ooit cannabis gebruikte en 7% actueel gebruikte. Het gebruik van harddrugs in deze regiogemeenten lag op 12% ooit gebruiker en 3% actueel gebruiker.

Uitgaanders van 15 tot 35 jaar:

Het uitgaansleven verplaatst zich de laatste jaren richting party's/festivals.

Er zijn cijfers beschikbaar, niet specifiek voor Woerden, met betrekking tot recent (laatste jaar) en actueel (laatste maand) gebruik onder uitgaanders van 15 tot 35 jaar in regio Midden (Utrecht en Flevoland). In de gehele regio Midden was onder uitgaanders 50,6 % recent cannabisgebruiker en 33,8% actueel cannabisgebruiker.

Het recent gebruik van cannabis (50,6%), XTC (56,5%), speed (28,2%), cocaïne (23,6%) en GHB (8,6%) onder uitgaanders van 15 tot 35 jaar in regio Midden ligt allemaal onder het landelijk gemiddelde (respectievelijk 52%, 60,6%, 33,4%, 27,1% en 11,9%).

Volgens de geïnterviewden komen andere vormen van drugsgebruik ook voor maar onttrekt zich dat aan de waarneming. Er wordt tevens geconcludeerd dat het taboe op drugsgebruik onder jongeren minder wordt.

Op één uitzondering na hebben alle ondervraagden aangegeven dat jongens sterk oververtegenwoordigd zijn als het om drugsgebruik gaat. De uitzondering was één informant uit Woerden. Deze informant gaf aan dat tijdens een grootschalig drugsonderzoek voornamelijk meisjes als gebruikers/dealers naar voren kwamen.

Landelijke cijfers geven aan dat cannabisgebruik toeneemt naarmate sprake is van een lager opleidingsniveau en verreweg de meeste sleutelfiguren onderschrijven dit beeld. Door één sleutelpersoon in Woerden is gemeld dat ook jongeren met een hoger opleidingsniveau gebruiken.

Ten slotte is aan de sleutelfiguren gevraagd waar in de gemeente de lokale hotspots zijn. Met hotspots wordt bedoeld op ontmoetingsplaatsen van jongeren in de openbare ruimte waar sprake is van overlast en waarbij de indruk bestaat dat deze overlast drugsgerelateerd is. Voor de gemeente Woerden worden de volgende hotspots genoemd: Amsterdamlaan, diverse jongeren ontmoetingspunten en voor diverse cafés.

Zorgpunten/risico's

Cannabisgebruik van jongeren leidt tot gezondheids- en sociale risico's. Uit het onderzoeksrapport blijkt dat vooral problemen met school (o.a. spijbelen, laksheid, schooluitval) en gedrag (o.a. sloom, niet gemotiveerd, ongeïnteresseerd) het meest aanwezig zijn. Ook worden andere sociale problemen zoals problemen met sociale relaties en problemen thuis vaak genoemd in de interviews.

Diverse keren zijn tijdens interviews zorgen geuit over de combinatie van alcohol en drugs. Beiden leiden tot gezondheidsrisico's, overlast en sociale problemen en dat maakt dat de combinatie gezien wordt als zeer risicovol.

Opvallend is daarnaast dat een unaniem beeld verscheen uit de interviews, dat het erg eenvoudig is om aan drugs te komen, zeker cannabis. De plaatsen om aan drugs te komen in de gemeente Woerden die genoemd worden in het onderzoeksrapport zijn grote housefeesten/festivals, de horeca/het uitgaansleven, jongerencentra en parkeerterreinen (Molenvliet en Schilderskwartier).

Een ander zorgpunt dat verder een aantal keer genoemd is, betreft het feit dat meer jongeren op steeds jongere leeftijd gebruiken en dat de leeftijd ook onder dealers daalt.

Ten slotte kwam in het onderzoeksrapport naar voren dat ouders en jongeren vaak onvoldoende kennis hebben van de risico's van drugs. Voorlichting hieromtrent lijkt dus noodzakelijk.

Mogelijke preventiemaatregelen

Meningen omtrent de beste leeftijd om met interventies op drugsgebruik te starten, verschillen. De algemene aanbevelingen die in het onderzoeksrapport naar voren komen zijn: op de basisschool vooral in te zetten op de weerbaarheid, in klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs te beginnen met drugspreventie en eventueel in hogere klassen kiezen voor een andere soort aanpak bijvoorbeeld gericht op informatie en preventie ten aanzien van uitgaansdrugs.

In de voorlichting zou volgens sleutelpersonen, waaronder sleutelpersonen uit de gemeente Woerden, een aantal dingen meegenomen moeten worden:

- Voorlichting laten geven door een ervaringsdeskundige of een jongere waarmee andere jongeren zich kunnen identificeren (leeftijdsgenoot).
- Het noemen van feitelijke gevaren van drugs (op de lange termijn) zodat er een schrikeffect optreedt. Echter is het aan te raden ook tips te geven voor veilig gebruik zodat als jongeren toch drugs gebruiken, ze het in ieder geval wel veilig doen. Hierbij kan men denken aan het feit dat pillen

op festivals niet altijd veilig zijn, dat de combinatie alcohol en drugs gevaarlijk is en dat de samenstelling van cannabis veel sterker is geworden.

- Verder zou de voorlichting niet alleen op scholen moeten plaatsvinden maar ook op andere plekken waar jongeren komen. Hierbij kan men denken aan locaties waar jongeren te vinden zijn zoals op straat, bij een sportvereniging of in jongerencentra.
- Ouderparticipatie bij interventies wordt gezien als uiterst belangrijk omdat ouders de verantwoordelijkheid voor de opvoeding hebben. Ouders zouden voorlichting moeten krijgen over hoe ze met drugsgebruik van hun kind omgaan, hoe ze het kunnen herkennen, wat ze doen als ze vermoeden dat hun kind drugs gebruikt, hoe ze het onderwerp aansnijden en hoe ze hun kind erbij kunnen helpen.

In het onderzoeksrapport worden ook een aantal punten genoemd waarvan sleutelfiguren denken dat ze niet in preventie en interventie maatregelen meegenomen zouden moeten worden. Dit zijn: streng zijn of een belerende houding hebben, ervan uitgaan dat drugs uit te bannen zijn, ervan uitgaan dat ouders en jongeren voldoende weten van drugs en de gevaren van drugs en alle jongeren en alle soorten drugs 'op een hoop gooien'.

Aanpak in heden en verleden

Aan sleutelfiguren is gevraagd wat voor aanpak er op dit moment in hun gemeente gehanteerd wordt als het om drugs gebruikende jongeren gaat, en wat in het verleden al is gedaan.

Aanpak in het verleden

In 2012 zijn er in Woerden afspraken gemaakt met school, Nuchter Verstand en maatschappelijk werk om alcohol en drugs aan te pakken. Alle VO scholen waren aanwezig bij een bijeenkomst naar aanleiding van harddrugsgebruik door een groep jongeren (12-14 jaar). Er is toen onderzoek door politie geweest, hetgeen leidde tot 6 veroordelingen. 70-80 jongeren waarvan de politie wist dat ze afnemer waren, zijn toen thuis bezocht. In een vervolg hierop is door Victas en GGD gezamenlijk de stand van zaken rondom alcohol en drugsbeleid geïnventariseerd en is het keuzemenu 'een Nuchter aanbod' besproken met deze scholen.

Huidige aanpak

In Woerden is aangegeven dat het jongerenwerk het onderwerp drugs op een speelse manier bespreekbaar maakt. Er wordt aangegeven dat de prioriteit ligt op de beperking van overlast dan op de preventie van drugsgebruik. In Woerden is veel samenwerking tussen organisaties (tussen scholen, Dunya, beweegteam, politie, AMW en wijkplatforms) en zij bespreken de signalen van casuïstiek. Tevens bestaat in Woerden een goed werkend Keurmerk Veilig Uitgaan (KVU). Daarnaast moeten jongeren die drugs gebruiken in de horeca meteen weg.

Bijlage 2. Uitkomsten rioolwateronderzoek

Uitgevoerd (als pilot) in Bunnik, Houten, Vianen, Wijk bij Duurstede, Lopik, Montfoort, Oudewater, en Woerden. Utrecht wordt elk jaar onderzocht, maakt geen deel uit van deze pilot.

Er is een week bemonsterd. Uit buitenlands onderzoek blijkt dat een week over het algemeen representatief genoemd mag worden voor een lange periode, m.u.v. weken waarin iets bijzonders aan de hand is.

De betrouwbaarheidscijfers zijn plm 75%

Voorbeeld: Lopik heeft eerder onderzoek gedaan. Nu zijn nieuwe gegevens die weliswaar lager uitvallen maar die wel passen in de marge van 25%. Mogelijk is dus het gebruik hetzelfde, mogelijk wat lager dan de vorige keer.

Er is een analyse gemaakt op 5 soorten drugs:

- Amfetamine (Speed)

- MDMA (XTC)
- Cocaïne
- THC/Cannabis
- Methamfetamine (niet in aantoonbare hoeveelheden aangetroffen)

Er wordt gesproken van vrachten. Alleen bij cocaïne van consumptie. Bij cocaïne is bekend welke hoeveelheid na gebruik door het lichaam gemiddeld wordt uitgescheiden als omzettingsproduct. Dat maakt dat er gesproken kan worden over consumptie. Bij de andere stoffen is dat niet voldoende nauwkeurig bekend.

Amfetamine:

Werkt snel. Is relatief goedkoop. Zie je relatief veel bij fysiek inspannende beroepen.

De regio scoort hoog op amfetamine.

Woerden:

- Lager (bijna de helft) dan Utrecht
- Gemiddelde vracht is lager vergeleken met eerder metingen in kleinere Nederlandse gemeenten en Europese steden
- Vergelijkbaar met de regio maar nog wel iets lager (en er zijn 2 plaatsen in de regio die veel hoger uitkomen)

MDMA (XTC):

- De helft van Utrecht
- Ongeveer gelijk aan de gemeenten in de regio
- Vergelijkbaar met eerdere metingen in kleine gemeenten in Nederland en Europese steden. NB Nederland is wel koploper in Europa.

Cocaïne:

- Iets lager dan Utrecht
- Gelijk aan gemiddelde in de regio
- Vergelijkbaar met eerdere metingen in kleine gemeenten in Nederland, lager dan Europese steden.

Cannabis:

Wordt vaak gedurende de hele week gebruikt. Is ontspannend. Mogelijk ook gebruikt om te ontspannen na veel ander gebruik.

- De helft van Utrecht
- Lager dan gemiddelde in de regio
- Lager dan de andere kleine gemeenten in Nederland en Europese steden

Bijlage 3. Cijfers verslavingszorg

2015

Rijlabels	Kolomlabels				Eindtotaal	
	18 - 24	25 - 34	35 - 54	55 +		
Alcohol		1	5	30	17	53
Anders, namelijk			1	1		2
Cannabis			2	1		3
Cannabis (meestal hash)		1	1			2
Cannabis (meestal wiet/ marihuana)		5	1	3	1	10
Cocaïne		2	3	6	1	12
Crack				1		1

Gamen	1				1	
GHB	1	3			4	
Gokken	1	2	1		4	
Heroïne				1	1	2
NULL	2			4	3	9
Eindtotaal	14	18	48	23	103	

2016

Rijlabels	Kolomlabels					Eindtotaal
	< 18	18 - 24	25 - 34	35 - 54	55 +	
Alcohol	2	1	7	24	18	52
Anders, namelijk			1			1
Cannabis			1	2		3
Cannabis (meestal hash)			1			1
Cannabis (meestal wiet/ marihuana)		1	2	2		5
Casinospelen		1				1
Cocaïne		4	3	2	3	12
Gamen		2				2
Gokken		1			1	2
Heroïne				1	1	2
Kansspelautomaten		1				1
Methadon				1		1
NULL		1	3	7	2	13
Seksverslaving/ Porno				1		1
Speed				1		1
Eindtotaal	2	12	18	41	25	98

Bijlage 4. Signalen sleutelfiguren bijeenkomst

De belangrijkste uitkomsten:

Over het beeld:

- Sommige jongeren gebruiken drugs als zelfmedicatie (in geval van depressieve gevoelens, psychiatrische klachten).
- De factor verveling speelt een rol
- Ouders hebben uiteenlopende reaties: bagatelliseren, ontkenning, onwetend, heel boos/dreigend zijn. Soms merken ouders dat er iets aan de hand is doordat geld verdwijnt.
- Vaak worden door een gebruiker verschillende soorten drugs gebruikt.
- Signalen die mogelijk op drugsgebruik wijzen: dalen van niveau in het onderwijs, halen van lage cijfers, slecht slapen, te laat komen.
- Scholen vinden het lastig om te signaleren, om vast te stellen en bespreekbaarte maken met jongere en ouders/opvoeders.
- Er is een taboe op drugsgebruik (maar niet bij jongeren onderling).
- Jongeren zijn terughoudend om over gebruik te praten, bang dat ze daardoor problemen krijgen. Ook in geval van vragen om hulp. Dat is riskant: als jongeren out gaan worden ze niet (altijd) door vrienden geholpen.
- Er zijn dealende jongeren, die als loopjongen worden gebruikt.
- De indruk is dat in de horeca weinig wordt gebruikt. Gebruik vindt vooral buiten plaats.

Over de aanpak:

- Doel moet zijn om het taboe te doorbreken/ gebruik bespreekbaar te maken.
- Zowel ouders als jongeren hebben informatie nodig over de risico's. Ouders ook over herkennen van gebruik en het bespreekbaar maken.
- Ouders voorlichten over drugs kan het best via een brede agenda: opvoedingsvraagstukken (grenzen stellen, praten met je kind, 'liefdevol gezag doorzetten').
- Ouders informeren als hun kind in groep 8 zit: over alles wat komt kijken bij de overgang naar het VO (of kan komen kijken).
- Ouders in contact met elkaar brengen. Na de basisschool vervallen netwerken van ouders. Digitale mogelijkheden benutten.
- Voor het basisonderwijs: vergroten van weerbaarheid.
- Voor jongeren: omgaan met groepsdruk.
- Voor professionals: signaleren en weten hoe je gebruik kunt aankaarten.
- Voor alle betrokkenen: weten waar je terecht kunt.

Uit de gesprekken met sleutelfiguren van de regio, in het GGD onderzoek van 2015, kwamen **aanbevelingen over preventie en voorlichting:**

- voorlichting kan (ook) gegeven worden door een ervaringsdeskundige waarmee jongeren zich kunnen identificeren (leeftijdsgenoot)
- feitelijke informatie is nodig over de gevaren van (verslaving aan) drugs: schrikeffect
- voor al gebruikende jongeren is het goed om te weten wat ze kunnen doen aan veiligheid
- voorlichting geven op plekken waar jongeren komen, niet alleen op scholen
- van groot belang om ouders te informeren over het herkennen van signalen en het bespreekbaar maken en helpen
- streng of belerend zijn helpt niet

Uitwerkingsplan

Doelstelling 1: Jongeren hebben kennis over de risico's van middelengebruik (doelgroep jongeren, professionals)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
Leraren basisscholen	Bij jeugd versterken van algemene vaardigheden zoals zelfcontrole, probleemoplossende vaardigheden en sociale vaardigheden			
Leraren VO scholen	Bij jeugd versterken van algemene vaardigheden zoals zelfcontrole, probleemoplossende vaardigheden en sociale vaardigheden.			
Leraren hoogste groepen VO en MBO	Jongeren bewust maken van de sociale invloeden van anderen, corrigeren van mispercepties van middelengebruik van leeftijdsgenoten.			
	Voorlichten van jeugd in lagere klassen VO, met aanpak die ouderparticipatie heeft			
Jellinek (Victas)	Voorlichten van jeugd in de hogere klassen van het VO over risico's van uitgaansdrugs			
	Inzetten van peereducatie om over middelengebruik in gesprek te gaan met jeugd			
Jongerenwerk	Outreachend voorlichten op straat			

Voorbeelden: Gezonde school en genotmiddelen. brugklasinterventie Frisse Start. e-learning module Onder Invloed Onderweg. dvd's Find Out en Roes.

Aansluiten op boodschappen die jongeren via Mijn GGD ontvangen als ze de digitale vragenlijst in de 4^e klas invullen.

Doelstelling 2: Het aantal professionals dat problematisch drugsgebruik kan signaleren en doorverwijzen is toegenomen (doelgroep professionals, gemeente)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
Gemeente	Netwerkbijeenkomst sleutelfiguren	1x per jaar rond juni		
Jellinek (Victas)	Trainingen (signaleren en begeleiden) aanbieden aan intermediairs (leraren en mentoren, jongerenwerk, JGZ-medewerkers, huisartsen, leerplicht, jeugdconsulenten,			

	horeca, organisatoren van evenementen): over middelengebruik en gamen			
Jellinek en gemeente	Professionals informeren over beschikbare ondersteunings- en zorgketens			
Gemeente GGD	Informeren/adviseren van basisscholen, VO-scholen en MBO over de bewezen effectieve aanpak ter voorkoming van middelengebruik			
	Gebruik van lachgas op de VO-scholen monitoren en zo nodig aandacht schenken binnen scholen en in nieuwsberichten aan ouders			

Doelstelling 3: Ouders/opvoeders hebben kennis over de risico's van middelengebruik en het herkennen ervan (doelgroep ouders, professionals)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
Jellinek (Victas)	Informatie en opvoedingsondersteuning aan ouders: over breder thema dan alleen drugsgebruik (bijvoorbeeld over gamen en social media, over alcohol, over het geven van grenzen). Dit kan op bijeenkomsten op scholen en in de wijken (via wijkplatforms)			
Via VO-scholen, Woerden Wijzer, infopagina in krant, website gemeente	Informatiebrochures en websites richten op ouders (bijvoorbeeld de digitale ouderavond van Victas, websites zoals www.uwkindenuitgaansdrugs.nl)			

Doelstelling 4: Het gebruik van drugs is bespreekbaar (met jongeren, ouders, professionals), ook de eventuele onderliggende oorzaken (doelgroep jongeren, ouders, professionals)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
	Verzuimgesprekken benutten voor achterliggende oorzaken waaronder mogelijk middelengebruik/gamen			
Jellinek en jongerenwerk	Ouderavonden op scholen over brede opgroeivraagstukken			

Jellinek	Ouderavond thuis (kleine groepjes) over specifiek middelengebruik			
	Ouderavonden bij verenigingen			
Jongerenwerk	Activiteiten van jongerenwerk (welke?)			

Doelstelling 5: Jongeren en ouders/opvoeders weten de weg naar hulpverlening en kloppen daar meer/eerder aan (doelgroep jongeren, ouders, professionals)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
Iemand binnen VO/MBO	Jongeren hun eigen middelengebruik laten vergelijken met dat van anderen			
Jongerenwerk	Outreaching voorlichten op straat			
	Informereren van jeugd over online behandeling van cannabisgebruik Win van cannabis = over de Wiet-check			
	Casuïstiek bespreking met ketenpartners: wat had gedaan kunnen worden om problematisch drugsgebruik te voorkomen, tijdig te signaleren, aan te pakken?			

Doelstelling 6: Voorkomen van schooluitval of afstroom van schoolniveau als gevolg van drugsgebruik (doelgroep professionals)

Afstroom wordt geregistreerd door het Regionaal Bureau Leerplicht, echter de reden van wisseling niet.

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
	Signaleren van drugsgebruik als mogelijke factor bij het dalen van schoolresultaten, idem van (problematisch) gamen			
Jellinek	Ondersteuning aan jongeren met (problematisch) middelengebruik, bijvoorbeeld MOti-4, Wietcheck)			

Doelstelling 7: Betere opsporing en aanpak van dealers, met name van harddrugs, met name in de omgeving van scholen (doelgroep politie, gemeente)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
Politie	Extra surveilleren op dealen rond de VO-scholen en het MBO			

	Vergroten meldingsbereidheid bij professionals en inwoners			
--	--	--	--	--

Doelstelling 8: Stabilisatie van drugsgebruik door jeugd en jong volwassenen (doelgroep gemeente, jongeren, ouders, professionals)

Wie	Wat	Wanneer	Kosten	Contactpersoon
	Bovenstaande activiteiten en interventies			